

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

Articulus I. De impedimento ex conditione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

ergo etiam matrimonium consummatum dissolvitur per lepram alteri supervenientem. & transmissa in præsens majori negotio. Nam textus in *cit. c. fin.* loquitur tantum de casu, quo sponsalibus de futuro supervenerit lepra; & resolvit, sanum tunc non esse cogendum ad matrimonium consummandum, hoc est, *ineundum*. Matrimonium enim prius consensu mutuo consummandum, seu perficiendum est, quam copulâ carnali.

1037. Instabis: in *c. proposuisti. 18. caus. 32. q. 7.* Gregorius III. consultus à Bonifacio Episcopo, utrum viro, cujus uxor propter infirmitatem debitum reddere nequibat, liceret secundum matrimonium celebrare? Respondit: *bonum esse, si sic permaneat; si autem noluerit, posse aliam uxorem accipere*: ergo propter infirmitatem supervenientem, tam quoad thorum, quam quoad vinculum, matrimonium dissolvitur & per consequens non rectè in præsentem docetur, per lepram su-

pervenientem conjugii, non dissolvi matrimonium.

Ad hanc difficultatem varix sunt responsiones Doctorum; rectior explicatio videtur esse, quæ dicit, Gregorium in dicto *c. Quod proposuisti*, agere de muliere, quæ inventa est ita arcta, & inutilis matrimonio, ut cognosci à viro non possit, propter ægritudinem, quam ignorabat maritus tempore, quo matrimonium contraxit; nam eo casu matrimonium nullum est *c. 1. de frigidis & malef.* Sic Archidiaconus, Turrecremata, & Card. Bellarminus *l. 4. de Rom. Pontif. c. 13.* apud Barbof. in *cit. c. quod proposuisti, n. 2.*

Si opponas: ex textu non apparere, quòd prius matrimonium fuerit nullum; cum dicat, non debere virum à priore uxore debitum subsidium auferre; Respondetur cum gloss. hinc, *V. nubar.* intelligi de dote restituenda; aut si de alio subsidio accipiatur, esse consilium.

QUÆSTIO IX.

In Titulum IX. De Conjugio Servorum.

HOc titulo agitur de impedimento dirimente matrimonium, quod nascitur ex conditione servili, dum liber cum serva; vel libera cum servo contrahit, putans liberum. Et quoniam in hoc tangitur quæstio de errore conditionis, & cultus seu religionis diversitate, simul exponemus h. t. impedimentum dirimens, quod inducit error conditionis & disparitas cultus.

ARTICULUS I.

De impedimento ex conditione.

1039. Per conditionem, prout explicat impedimentum dirimens matrimonium, non intelligitur nisi *conditio servilis* (uti patet ex inscriptione hujus tituli) adeoque conditio & status illorum hominum, qui sunt servi *civiliter*, seu *legaliter*; hoc est, qui ex dispositione legis civilis ita subjiuntur alieno dominio, ut id, quod sunt, Domini sit, ad operas, & utilitates, quæ ex ipsis percipi possunt. Hæc subjectio jure civili quatuor modis seu titulis introducta est, nempe jure belli, nativitate, justâ condemnatione, ac emptione. sic Pereyra in

Elucid. l. 2. n. 825. Hinc illi, qui nullo ex præmissis titulo servi sunt, hic intelliguntur sub nomine hominis *liberi*. quo posito:

Communis regula est: quòd *conditio servilis ignorata dirimat matrimonium* inter liberum & servam; vel servum, & liberam. Hinc quando liber contrahit cum serva, putans liberam; vel libera cum servo putans liberum, matrimonium ex hac conditione ignorata, est nullum. *c. si quis homo ingenuus. 29. q. 2. c. fin. h. t. ibi: si consiterit, quòd ignoraverit contraxerit cum ancilla, ita, quòd, postquam intellexit conditionem servilem ipsius, nec factò, nec verbo consenserit in eam, contrahendi cum alia libera ipsi concedas, auctoritate apostolica facultatem.* Ex quo clarè sequitur conditionem servilem, ignoratam à libero, vel libera, dirimere matrimonium ejus cum serva, vel servo.

Not. autem 1. quòd hoc procedat, etiam si servitus esset *solum temporalis*; cum satis sit pro eo tempore, quo contrahitur, servam esse, etiam si libertas promissa sit, aut.

aut debita, ut colligitur ex *L. statu liberum ff. de statu liberis*. Et ideo statu libera servum parit. *L. statu libera 16. ff. eod. ita Zoësius h. t. n. 3.* Not. 2. hoc impedimentum non esse juris naturalis, sed tantum Ecclesiastici; cum non impediatur voluntarium simpliciter hujus status ignorantia, nec liberum usum matrimonii, nisi ad tempus; ita Zoësius *hic n. 2.* Not. 3. si liber scienter contrahat cum serva, validè contrahere: quia sic conditio non est ignorata, nec obest, si servus sit perpetua, si temporalis. Not. 4. si servus cum serva contrahat, matrimonium valere, cum nulla subfit læsio, & par utriusque conditio. Idem est, si quis ex servis contrahat cum libera, putans servam; nam cum sic hujus conditio sit melior, alter non potest esse invitus. Not. 5. Si quis conjugum post matrimonium ritè contractum evadat servus, non propterea solvi matrimonium, ut dicitur infra de divortio; quia nullibi constitutum est, quòd servitus superveniens matrimonio ritè contracto, illud dirimat.

1042. Not. 6. jure canonico inter servos, vel inter liberum & servam, subsistere matrimonium, adeò, ut invitis dominis validè contrahant, ne detur illis ansa fornicationis *c. 1. b. 2. ibi*: sanè juxta verbum Apostoli, sicut in Christo JESU neque liber, neque servus est à Sacramentis Ecclesie removendus; ita nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi: & si contradicentibus dominis, & invitis contracta fuerint, nullà ratione sunt propter hoc dissolvenda. Debita tamen, & consueti servitia non minus debent propriis dominis exhiberi; per hoc tamen servi non liberantur à servitiis domino debitis; licet non debeat eos dominus sic occupare, ut non possint convenienti tempore matrimonio vacare, vel debitum reddere; quia cum per Canones habeat jus ad matrimonium, habet & jus ad ejus usum; & ratio est ex *c. 1.* quia juxta verbum Apostoli, sicut in Christo JESU, neque liber, neque servus est à Sacramentis Ecclesie removendus; ita nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi.

1043. Unde, dum Concilium Cabilonense, relatum *c. fin. 29. q. 2. de servorum conjugis non dirimendis*, ait: hoc in illis observandum, quarum conjunctio legalis

fuit, & per voluntatem dominorum, intelligendum venit, id, maximè servandum in tali casu; non autem, quòd extra illum dirimenda sint contra clarum jus in *c. 1.* Nec obstat, quòd vir, invità uxore ad professionem, vel ordinationem in sacris admitti non debeat; aut sic professus, vel in sacris ordinatus, uxori debeat reddi: nam vota professionis, in quantum præjudicant juri uxoris, non acceptantur à Deo, quòd hominem matrimonii legibus simul adstrictum non sinant vacare divinis officiis, quibus totum se debet Religionem professus; id quod respectu domini non facit matrimonium servi, vel ancillæ, contractum invito domino. Ab ordinibus autem sacris repellitur, quòd tunc non sit habilis emittere votum, acceptabile Deo, in præjudicium uxoris, quod tamen præstandum foret à volente, juxta leges Ecclesie, sacris initiari.

Not. 7. validum esse matrimonium liberi cum serva, aut servi cum libera, quam ancillam credebat; sicut etiam, si servus accepit ancillam, quam liberam putabat. Nam hic error non attulit libero, aut servo cum libera, existimatà servà, nec servo cum ancilla, existimatà liberà, conditionem deteriore. Hæc tamen intellige, nisi consensum suum simpliciter alligasset qualitati, quam ex errore credebat inesse alteri. Tunc enim jure naturali nullum esset matrimonium, defectu consensûs.

Not. 8. in casu, quo liber agnoscit, ancillam esse, cum quâ contraxit, liberam ratus, ei, si velit, propria autoritate licere ab ejus thoro, & conjugali commercio recedere (cum matrimonium nullum sit) nisi verbo, vel factò, post cognitam conditionem servilem ipsius, in eam consensisset: ad aliud tamen matrimonium transire sine judicio Ecclesie, matrimonii nullitatem declarantis non posse, prout dicemus infra de divort. Dixi, nisi factò in eam consenserit. Nam si post notitiam de servili conditione ipsius, nihilominus eam carnaliter cognovit, jure antiquo evasit matrimonium præsumptum præsumptione juris de jure, ut alibi dictum est; quod tamen hodie locum non habet, ubi matrimonium est præsumptum solà præsumptione consensûs, juxta dicta superius; nisi ibi, ubi decretum Tridentini non habet locum.

Not. 9.

1046. Not. 9. quando diximus conditionem servilem ignoratam à libero, matrimonii valori obstat, non intelligi de servis, solum adscriptitiis, seu obligatis fundum colere, & à culturâ vel possessionibus invito domino non recedere; nec etiam de *Originariis*, qui scilicet ex adscriptitiis nati sunt: sed illis tantum, qui propriè servi sunt, juxta jam dicta.

1047. Not. 10. contra valorem conjugii servorum invitis dominis contracti, plura utroque jure opponi, & 1. ex jure civili, ubi matrimonia servorum dicuntur contubernia, non matrimonia *L. 14. ff. de ritu nupt.* & alibi. 2. quia matrimonium non stat sine voluntate, *c. cum locum*, de sponsal. in servis autem non est voluntas, ex Regula *Velle non creditur ff. de regul. jur.* 3. quia matrimonium non stat sine potestate faciendi traditionem corporis; at servus talem potestatem non habet, ut constat ex definitione servi; quomodo ergo possunt in nuptias consentire, aut corpus suum alij tradere? 4. Matrimonia servorum sine domini voluntate contracta ab Ecclesia non defenduntur, ut docetur in *Concil. Aurel. 4. can. 23. aliàs 24.* ibi: *Quæcunque mancipia sub specie conjugij ad Ecclesie confugerint septa, ut per hoc credant, posse fieri conjugium, minime eis licentia tribuatur, nec talis conjunctio à clericis defendetur.* *Cabilon. 2. can. 30. cap. fin. 29. q. 2. D. Basilius ad Amphiloeh, can. 42.* ibi: *Quæ sine his, qui habent potestatem, sunt matrimonia, sunt fornicationes: nec ergo vivente patre, nec domino hi, qui conveniunt, sunt ab accusatione liberi, donec conjugio domini annuerint; tunc enim accipit firmitatem conjugium.*

1048. Confirmatur: nam si vera esset ratio adducta ex *c. 1. h. t.* videlicet, quod nec liber nec servus est à Sacramentis Ecclesie removendus, sequeretur, quod nec à Sacramento ordinis arcerentur: sed tam juxta antiquos, quam novos Ecclesie Canones, servi ad ordines sacros admitti non possunt, nisi prius à dominis plenè mittantur, *cap. 1. de servis non ordin.* igitur ratio ibi adducta à Pontifice sustineri non potest.

1049. Resp. in causis matrimonialibus, præsertim de valore, non esse deferendum juri civili, sed Canonico, ut aliàs dictum

est: sed jure canonico matrimonia servorum etiam invitis dominis inita tanquam valida probantur ex dict. à n. 1040. ergo. Quod dicitur, eorum matrimonia jure civili appellari contubernia, ex eo est, quod ejus consideratione servi personam non habeant, & pro nihilo reputentur, *L. quod attinet, ff. de reg. jur.* hinc inspecto jure civili non dicebantur contrahere matrimonium sed contubernium, quæ vox sumitur pro convictu, & sodalitate; & in servis appellatur, quod in Quiritibus est, *matrimonium*, ut ait P. Benedictus Perera in *Elucidar. n. 1057.*

Ad 2. in n. 1047. re. dist. ma. matrimonium non stat sine voluntate in illis omnibus, quæ sunt juris civilis, & ex quibus possit præjudicari domino, neg. ma. sine voluntate alteri constituendi jus sui corporis ad usum conjugalem conc. ma. sed nego hanc voluntatem non inesse servis; cum domino non subjiciantur in iis, quæ sunt juris naturalis. Nam in his propriâ voluntate reguntur.

Matrimonium autem est juris naturalis; ergo, ad 3. ibid. re. non requiri ad matrimonium potestatem tradendi alteri corpus; nisi quantum requiritur ad usum conjugalem pro generatione prolis; quam jus civile (utpote jure naturali competentem) servis adimere non potuit.

Ad 4. desumptum ex autoritatibus Concilii Aurelianensis & S. Basili, respondet Basilius Pont. *l. 7. de matr. c. 42.* in veteri Ecclesia matrimonia servorum sine domini consensu contracta, quia erant in grave præjudicium domini, fuisse separata etiam quoad vinculum; rectius tamen dicitur, solum quoad thorum, & pro iis tantum casibus, ubi dominorû obsequia debita impediabantur. Vix enim credibile est, matrimonia servorum tandiu non fuisse consummata, dum ad instantiam dominorum rescinderentur, tanquam rata tantum.

Ad confir. in n. 1048. re. inter Sacramentum matrimonii, & ordinis recipiendum à servo, discrimen esse; nam error qui antecedit, & versatur circa servilem conditionem personæ, cum qua contrahitur cum tali errore, tollit voluntarium seu consensum in personam, sine quo non stat matrimonium; unde si talis error non intercedit, sciens conditionem personæ,

sonæ, non remouetur à sacramento matrimonii; quia per hoc non præjudicat seruus domino in his, in quibus ei subest; quæ ratio non inuenitur, ubi seruus ignorante domino recipit sacramentum ordinis. Quare in eo argumento N. sequelam.

1053. Ex iure autem canonico, contra matrimonium seruorum primò, obijcitur *c. non omnis* 32. q. 2. ibi: *nuptiarum autem generatim inter ingenuos sunt legitima*; ergo non seruorum: 2. *c. antic.* 33. q. 3. ubi statuit Pelagius, quòd, *si nepos habet patrem seruum, avum vero liberum, et de eius nuptiis agatur, avus consentire debet; non vero, pater, qui est seruus; quia liberum arbitrium non habet.* Ex hoc enim sic arguitur: seruus in nuptiis filii non habet liberum arbitrium; ergo nec in suis; ergo defectu liberi arbitrii matrimonium contrahere non potest: 3. *c. illud* 11. de *presumpt.* ibi: *mulier vero instrumentum illud asserens vitiosum, ut seruo dominus fraudaretur.* Ex quibus deducitur, seruum matrimonium contrahendo privare dominum suum dominio: 4. *ex c. 20. Concilij Vermer.* cuius titulus est, *ut charcellarius, qui cum ancilla fornicatur, eam libertate donatam uxorem habere cogatur*; ex quibus verbis deducitur, quòd ad hoc, ut matrimonium contrahatur cum ancilla, desideretur, ut prius manumittatur: Denique in *c. 12. CC. Toletan.* 9. non solum servis, verum & libertis prohibitum est ingenuas mulieres in uxores accipere: ergo non rectè in presenti docetur, inter seruos, & inter hominem liberum; & ancillam, matrimonium subsistere posse.

1054. *Re. ad 1. in c. omnis*, ibi, per matrimonium legitima intelligi solemniter celebrata; & non legitima, non invalida, sed solum minus solemniter celebrata juxta id, quod exposuimus *l. 4. decretalium*; ibi enim Leo Papa solum intendit, consistere discrimen, quod est inter *uxorem legitime*; & *uxorem non legitime ductam*, omissis scilicet solemnitatibus matrimonio extrinsecis; hinc sensus illius textus est, solum inter ingenuos esse conjugia legitima, hoc est solennia, de quo plura *l. 4.*

1055. Ad 2. *Re.* ibi fuisse desideratum in nuptiis filii non arbitrium Patris servi, sed avi liberi, quia ille, de cuius nuptiis agebatur, non erat in potestate patris, sed avi.

Tom. IV.

nim, qui in alterius potestate est, alium sub sua potestate habere non potest. *L. is, qui in potestate, ff. de regul. jur.* consequenter ex eo textu non argui nullitatem matrimonii à servis contracti; quia consensus parentum, vel inajorum, non est de substantia matrimonii.

Ad 3. *ibid. Re.* ex hoc, quò servus in scio domino inivit matrimonium, dominum non privari dominio suo in his, quæ illi debet servus, ut diximus n. 1042. nec istud eo textu probari; præsertim, quòd verba ex textu allegata non sint verba Pontificis decidentis, sed mulieris illam exceptionem opponentis; quàm à Pontifice audiretur.

Ad 4. *Re.* Patres illius consilii nihil aliud voluisse, quàm quòd si liber tum ancilla fuerit fornicatus, manumissam debeat in uxorem accipere; quini propterea negarent accipere, dum adhuc ancilla erat, quamvis tunc cogi non posset ad eam accipiendam.

Ad 5. *ex CC. Toletan. Re.* ibi agi de matrimonio liberti Ecclesiæ cum ingenua; & propterea inhibutum fuisse, ne Ecclesia detrimentum caperet; quia cum proles, ex tali matrimonio suscepta, sequatur ventrem; seu conditionem matris ingenuæ, hoc ipso eximebatur ab obsequiis, & oneribus Ecclesiæ præstandis ab ejus libertis, ut constat ex Canone sequenti, ibi: *si contingat quemcumque de libertis Ecclesiæ, eorumque prosapia contra primævas, modernasque Patrum regulas, quibuslibet personis ingenuis copulari; tam illis, quam eorum stirpi non licebit ab Ecclesiæ patrocinitio evagari, sed ad debita obsequia reverti cogendi sunt.*

ARTICULUS II.

De impedimento ex disparitate Cultus.

Cultu dispares hic dicuntur, qui sunt diversæ religionis, unde cultus disparitas supponit hic pro diversitate fidei, seu religionis inter contrahentes, qualis est inter baptizatum, & non baptizatum. Hæc cultus disparitas dirimit matrimonium contrahendum; & cum ea contractum dissolvit, prout hoc testatum fit ex constanti consuetudine Ecclesiæ, à temporibus Apostolorum, ut constat, ex *2. cor. 6.* ubi hunc textum *nolite jugum ducere cum infidelibus* exponit S. Hieron. *l. 1. advers.*

N n

Jovinian.